

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXXIV. Venerabilem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

n. 5. Gl. item in c. Cumana 50. ver. ad maiorem partem hoc tit.

³ **Q**UÆSTIO est. Si in compromisso nõ exprimatur (prout hic expressum fuit) vt Compromissarijs vnum ex se ipsis eligere liceat, vtrum nihilominus id ipsum concessum sit: Negat hic Gl. ver. ex se, Syl. ver. electio 2. n. 21. Sed Innoc. hic n. 1. Abb. n. 4. Imola n. 3. recte contrarium docent. Quia nemini officium suum damnosum esse debet. Esset autem damnosum Compromissarijs, & sæpe etiam ipsi ecclesiæ, si iure electionis passivæ per compromissum priuarentur. Neque ratio Gl. quidquam vrget, quia à se ipso videtur electus: Non enim Compromissarius à se, sed à socio, aut socijs eligitur, licet ipse consentiat, vt supra explicatum.

Exinde colligunt DD. apud Abb. cit. n. 4. Rodriq. tom. 2. regul. qq. q. 70. a. 4. Si testator iusserit pecuniam pauperi dari, & duos executores posuerit, quod eorum vnus nominare possit alterum, si is verè pauper sit, & legatum accipere velit. Nam hoc in casu executor iste pauper non censetur in propria causa auctoritatem præstare (quod iure prohibitum est) sed alteri præstanti consentire. Quæ ratione Vlpianus in l. pupillus 4. ff. de auctor. tutorum, respondit. Pupillum obligari non posse tutori, ipso auctore; sed si plures sint tutores, vno auctoritatem præstante, pupillum alteri posse obligari.

Sed ponamus, vnicum executorem nominatum esse à testatore, qui pecuniam v. g. pauperibus dare debeat, potestne se ipsum eligere, si verè pauper sit: Affirmat Sanchez lib. 6. moral. cap. 11. n. 53. Sed alij plerique negant, Baldus hic n. 6. Abb. Rodriq. cit. locis, Syl. ver. testamentum 2. q. 2. dicto 5. Respondendum videtur, id pendere ex voluntate testatoris, rationabiliter præsumpta. Si enim iusserit vnum aliquem pauperem ab executore eligi, cui pecuniæ certa summa, aut annua pensio, alimentorum loco tribuatur, non potest executor seipsum eligere; eum talis electio manifestè repugnet intentioni testatoris. Sin autem executori iusse-

rit, vt certam pecuniæ summam inter pauperes, pro cuiusque conditione ac necessitate, distribuatur, tum, si ipsi executori specialiter nihil relictum sit, partem aliquam legati, tanquam pauper, eodem iure quo alij, accipere non prohibetur: ne officium illi suum damnosum sit. Quæ eadem omnino ratione de eleemosynario respondit S. Thomas in 2. 2. q. 33. a. 9. ad 3.

CAPITVLVM XXXIV.

Venerabilem.

PARAPHRASIS.

Cum discordia esset in Germania circa Imperatoris electionem, quia alij Ottonem Saxonie Ducem, alij Philippum Suevici Ducem, alij denique, quamuis pauci, Fredericum Siciliæ Regem, dicti Philippi ex fratre Henrico nepotem elegerant; Innocentius III. Papa Prænestinum Episcopum in Germaniam misit, qui improbatâ Philippi electione, imperium Ottoni stabiliret: Tunc Principes, qui Philippo adhaeserant, in hunc modum questi sunt: Vel Legatus Sedis Apostolicæ electoris personam gessit, vel cognitoris seu iudicis: Si electoris, tum falcem mittens in messem alienam, ius electionis sibi usurpauit, quod Imperij Principibus competit. Si cognitoris, tum non rectè processit, quando parte alterâ non citatâ, sententiam tulit. Ad hæc respondet Innocentius, agnoscere se, ius eligendi Regem Rom. in Imperatorem postea promouendum, ad Germaniæ Principes de iure, & antiqua consuetudine pertinere; & quidem ex Sedis Apostolicæ benignitate, quæ Imperium Romanum in persona Caroli à Græcis transtulit in Germanos; Vicissim verò etiam Principes Germaniæ agnoscere, quod ad Roman. Pontificem pertineat ius & auctoritas examinandi personam electam, ad Imperium promouendam; cum etiam eam inungat, consecret & coronet: Notum enim est ad eundem pertinere examinationem perso-

na. ad

nae, ad quem & manus impositio. Quid enim? si Principes sacrilegum aliquem, excommunicatum, fatuum, haeticum, aut paganum eligerent, num Pontifex eum consecrare, aut coronare deberet? Quare ad obiectionem Principum ait: Legatum nec electoris, nec cognitoris personam; sed denunciatoris officium gessisse, quia Philippum Sueviae Ducem denunciavit ac declaravit indignum; Ottonem autem Regem idoneum ad Imperium obtinendum. Quamvis praeter hanc indignitatis causam, etiam aliae non desint rationes, cur contra Philippum pro Ottone declaratum sit: siquidem plures ex ijs, quibus de iure ac consuetudine ius eligendi competit, in Ottonem consenserunt: At vero Philippi Ducis fautores, alijs absentibus & contemptis eligere praesumpserunt: electioni autem vel viuis contemptus plus obstat, quam contradictio multorum, & ideo Pontifex iustitia exigente, non Philippum Ducem, sed Ottonem reputat ac nominat Romanorum regem. Accedit quoque, quod Rom. Pontifex in electorum discordia, si post admonitionem, tempore competente expectauerit, alteri parti favere possit, eiusque electionem approbare, praesertim cum etiam vinctio, consecratio, & coronatio à Rom. Pontifice peti soleant: idque tum iure patet, tum exemplo. Si enim Principes admoniti & expectati vel nolint, vel non possint inter se consentire, num ideo Sedes Apostolica aduocato & defensore carebit? Notum etiam est, cum Lotharius & Conradus in discordia electi fuissent, Lotharium à Rom. Pontifice coronatum fuisse, Imperiumque obtinuisse. Porro impedimenta, ob quae Philippus Imperio indignus declaratus fuerit, plura & notoria sunt. Primum, quod in excommunicatione electus fuerit, quam Caelestinus III. ob inuasionem patrimonij S. Petri ipsi inflixit, eamque censuram ipsemet postea agnouit, quando per destinatum nuncium absolutionem petijt. Alterum, quia per iurij crimine obstrictus erat: Iurauerat enim

Henrico fratri de filio eius Friderico ad Imperium promovendo: sed eo non obstante, Imperium ipsemet usurpare, per ambitionem, praesumpsit. Neque vero excusationem praetendere potest, iuramentum illud de eligendo Friderico illicitum fuisse, id eo que non observandum, quia de hac ipsa quaestione prius Sede Apostolicam consulere debuisset, quam contra iuramentum temerè ageret. Tertium, quia Philippus, eiusque maiores & agnati ecclesiam Romanam persecuti sunt, ac proinde ingratos se, & indignos nouo beneficio praebuerunt. Denique, si Philippus Imperium obtineret, videri is posset iure successionis obtinuisse, & sublata Principibus eligendi libertate, ceteris Imperium consequendi spes ac fiducia imposterum praecisa esset: Etenim Fridericus Anobarbus Conrado Patri ex familia de Staphen Sueviae Duci in Imperio successit. Friderico autem Henricus filius, quod si iam Philippus eiusdem Henrici frater, eoque defuncto, fortasse nepos eius ex Henrico Fridericus iunior sufficeretur, videri posset, non sine praedicio Principum, de familia Ducum Sueviae quasi necessario aliquis ad Imperium assumendus. Quare mandat Innocentius Thuringiae Duci (ad quem haec literae scriptae sunt) vt à Philippo recedat, & Ottoni Regi adhaereat, non obstante fidelitatis iuramento, si quod illi praestitit: Cum enim Dux Philippus ab imperio obtinendo repulsus sit, consequenter cessare debet observatio iuramenti, quod ei vt futuro Imperatori factum fuit.

SUMMARIUM.

1. Imperium Occidentale à Graecis ad Romanos in persona Caroli Magni translatum est.
2. Ius eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postea promovendum, Germaniae Principibus competit ex Sedis Apostolicae concessione.
3. Septem Principes Electores non instituti

- ti fuerant ante tempora Innocentij IV.
4. Quo ordine Electores Principes sua vota edicere debeant.
 5. Habent hi ius non tantum eligendi Regem Romanorum, sed etiam Imperatorem.
 6. Intra quod temporis spatium, si corona Imperij vacet, electio Imperatoris perfici debeat.
 7. Ex qua natione, & in quo dignitatis gradu constitutus eligi debeat in Imperatorem.
 8. Missus, ut latam iam sententiam denunciet, iudicis personam sustinere non potest, sed meram executionem exhibet.
 9. Ad summum Pontificem pertinet de qualitatibus Imperatoris electi inquirere; eundem, si dignus & idoneus sit, confirmare, seu electionem eius approbare, eundem ungeri, consecrari, & coronare.
 10. Electores Principes indignum eligentes pro ea vice priuati iure eligendi non sunt, sed ad aliam electionem irasci debent, quod si nolint, vel diu cunctentur, electio ad Rom. Pontificem deuoluitur.
 11. Si eligant eorum etiam plures indignum, electio persona digna, quamuis ea fiat a paucioribus, praualeo debet, & approbari.
 12. Electio excommunicati in Imperatorem ipso iure irrita est.
 13. Si Electores secundum maiora suffragia non conueniant, post admonitionem & competentis temporis interpositi expectationem Papa potest electo, cui uult, gratificari, eumque confirmare.
 14. Si duo in discordia electi sint Imperatores, ambo imperium administrare non debent, spectato iure communi, ipsiusque aurea Bulla constitutionibus.
 15. Vacante Imperio Rom. ad quem eius administratio pertineat?
 16. Institutio Imperatoris ad eum finem proprie refertur, ut sit patronus ac defensor Catholicae fidei, & Ecclesie Christi, ac Sedis Apostolicae Romanae.
 17. Petens absolutionem ab excommunicacione, vel alia censura, eo ipso se eam ligatum fuisse fateatur, nisi petita sit ad cautelam rannum, & maioris securitatis causa.
 18. Examen & decisio quaestiones de instrumenti valore & obligatione ad Praelatos ecclesiasticos, maxime Rom. Pontificem spectat.
 19. Non expedit, ut in libera electione Regis, aut Imperatoris ex eadem familia longissimo tempore aliquis eligatur. Potest tamen interdum esse iusta, & utilis Reipublica causa perpetuanda electionis.
 20. Iuramentum alicui praestitum tacitis in se conditiones habet, v. g. saluo iure & auctoritate Superioris; si res in eodem statu permanent.

NOTANDVM I. Imperium occidentale à Græcis ad Germanos in persona Caroli Magni translatum est, uidel. à Leone III. Pontifice Anno Christi exeunte DCCC. in die Natalis Domini, uti inter alios testatur Paulus Diaconus lib. 23. rerum Romanarum, Regino Urspergenis Abbas, Sigebertus in Chronico Anno 801. Kranzius lib. 2. hist. Saxon. cap. 18.

Dicitur autem in-textu huius c. Imperium dum in Carolum magnum translatum fuit, in Germanos fuisse translatum, non tam ob causam, nisi quia Carolus natione Germanus fuit: quandoquidem & in Germania natus sit, prope Moguntiam, teste Kranzio lib. 2. Saxonæ cap. 8. Rhenano lib. 2. rerum Germanic. Panuino lib. 2. Rom. Imperator Anno 744. & ex patre Pipino gentis origine & sanguine orientalis Francus. Nam Franci Orientales Rheno traiecto Gallias occuparunt, uti videre licet apud Baron. Anno Christi 456. Surium in Actis S. Genouefæ Virginiæ; & postea Regem sibi statuerunt Clodouicum, sue Ludouicum I. Francum, qui & Christi fidem suscepit Anno Christi 499. uti videre licet apud Sigebertum in Chronico, Anno 499. Baronium in eundem Annum, Surium in vita S. Remigij Episcopi die 13. Ianuarij. Ab eoque tempore

pore semper ex orientalium Francorum gente reges creabantur, secundum vniuersi populi suffragia & postulationem: Iique Reges cum Galliarum, tum Germaniarum imperabant, vsque ad Ludouicum Arnolphi filium, qui ex Carolinorum Regum Franciarum sanguine, vltimus Rex fuit, teste Vrspergensis in Chronico Anno 914. Naclero in Chronico volum. 3. generat. 31. Rhenano lib. 2. vbi de regno Germaniarum, Rob. Bellarm. lib. 2. de translat. Imperij cap. 1. & 2. Id verò considerantes Franci Orientales & Saxones, atque indecorum arbitantes, quòd in Gallijs deficiente Carolina stirpe, Regi alicuius Gallorum non ex Carolina familia, aut ex Francorum orientalium, siue Germanorum gente subesse deberent, Anno Christi 912. Regem Germaniarum creauerunt Conradum Franciarum Ducem, eoque mortuo, cum Henricum filium Ottonis Saxoniarum Ducis filium ad Imperium prouehere vellent, is contentus Regis titulo, Imperatoris nomen ac honorem assumere recusauit, donec eo mortuo, filius eius Otto magnus Germaniarum Rex, demum etiam Imperator à Saxonibus & Francis constitutus fuit, primus inter Saxones Romanorum Imperator: Quamquam & ipsi Saxoniarum Duces à Carolinis secundum muliebrem stirpem descenderint. Videri potest Abbas Vrspergensis in Chronico Anno Christi 920. Abb. Kranzius lib. 3. histor. c. 2.

QVAESTIO secunda. Quenam causa fuit, Imperium occidentale à Græcis transferendi ad Germanos? Respond. Quia Græci Imperatores Ecclesiam Romanam in Occidente à Longobardis, eorumque Rege Desiderio, aliisque hostibus, partim non potuerant, partim verò, quia hæretici Iconomachi erant, defendere noluerunt. Atque eo ipso tempore in Oriente regnabat Irene mulier, quæ filium Constantinum Imperatorem in captiuitatem redactum excæcauerat, vti videre licet in annal. Francorum Fuldensibus Anno 797. Itaque vt ecclesia in Occidente idoneum defensorem ac patronum haberet, ius, ac dignitas Imperialis in Carolum Francum, adeoque Germanum translata est, prout hic indicatur, & clarius à Pio II. Pontifi-

ce in epist. ad Mahumetem Turcorum Regem. Accedebant præclara merita eiusdem Caroli Regis, qui iam antè Longobardos Italia expulit, & quæ ab ipsis Rom. ecclesiarum erepta erant, cumulatè restituit; aliisque multis aduersus Catholicæ Fidei hostes obuentis victoriis præclarus extitit. Quæ videri possunt apud dictum Kranzius lib. 3. histor. Saxon. c. 83. Blondum decade 2. lib. 1. Bellarm. lib. 1. de translat. Imperij cap. 13.

QVAESTIO tertia. Quidnam eà Imperij Occidentalis translatione Carolo Francorum Regi à Leone III. Pontifice datum fuerit? Respondeo verbis Card. Rob. Bellarmini lib. 1. de translat. Imperij cap. 13. vers. Decimosexto. *Id Imperij translatio effecta, vt Carolus illa ipsa qua habebat, non tantum vt Rex, aut Patricius, sed vt verus Imperator, & Augustus retineret; neque ius haberet; ad alias rem prouincias, quas Occidentalis Imperij fuisse, atque iniurià ab alijs occupatas esse, constaret; vt denique nominibus, titulis, honoribus omnibus veterum Cesarum vteretur, atque eo nomine omnes alios Reges ac Principes tum ipse, tum successores eius, ac posteri ante irent.*

NOTANDVM II. Ius, siue potestas eligendi Romanorum Regem, in Imperatorem postea promoendum, Germaniarum Principibus competit, ex Sedis Apostolicæ concessionem. Ita hic dicitur, & in Clem. Romani, de iure iur. Hæc res ita se habet: Otto I. ex Saxonum gente ad Imperium prouectus est summi Pontificis Benedicti XII. approbatione, & coronatione facta Anno Christi 963. prout testatur Sigebertus in Chronico, & alij apud Bellarm. lib. 2. de translat. Imperij cap. 3. Ab Ottone I. ex Apostolicæ Sedis concessionem, dignitas Regia & Imperialis quasi hæreditaria fuit, quippe concessa Ottoni & successoribus ipsius, cum potestate successorem eligendi, prout videre licet in decreto Leonis VIII. Papæ ad Ottonem I. Quamobrem ab Ottone I. ad Ottonem II. ab hoc ad Ottonem III. Imperium Romanum deuenit. Sed cum Otto III. filius orbis esset, nouam constituendi Rom. Imperatoris formam proposuit, à Gregorio V.

Papa approbandam; videl. per Principum Imperij cum ecclesiasticorum, tum laicorum electionem, ut videre licet apud Cæsar. Baronium Anno Christi 996.

QVÆSTIO prima. Quoniam tempore septem Imperij electores Principes constituti fuerunt? Respondeo, & Dico I. Apertè falsum est, quod Ioannes Auentinus lib. 5. annal. Boiorum, eumque secutus Panuinius in Comment. de Comitibus Imperator. scripserunt, ante mortem Friderici II. Imperatoris Electores septem institutos non fuisse. Nam (ut alia taceam, quæ Cardinal. Bellarminus congerit lib. 3. de translat. Imperij c. 1.) Hostiensis in summa tit. de elect. §. 10. dum queritur de tyrannide Friderici II. Imperatoris, numerat quoque septem Principes electores Imperij. Ergo vivente Friderico II. Imperatore septem Electores instituti erant.

3 Dico II. Electores septem Imperij ante tempora Innocentij IV. adeoque ducentis & amplius annis post mortem Ottonis III. constitutos non fuisse, credibile est. Quæ est sententia Cæs. Baronij Anno Christi 996. n. 54. & seqq. Id verò certum esse debet, ante ea Innocentij IV. tempora, consuetudinem fuisse, ut non septem tantum, sed Principes Imperij vniuersim, alii que præcipui Imperij Ordines Regem Romanorum eligerent, prout ostendit Baron. cit. loco, & inclinatur Azor tom. 2. lib. 10. quæst. 6. Nam id omnes, qui vsque ad tempora Innoc. IV. scripserunt Historici testantur apud Onuph. Panuinium, Bellarmin. Baron. Azor citatis locis; de Principibus septemviris nullam omnino facientes mentionem: quod signum est, illorum tempore institutos non fuisse. Atque sub Innocent. III. Papa in discordia, hinc Ottonem Saxoniz Ducem, illinc Philippum Sueviz Ducem à pluribus, quam septem, Principibus electum fuisse, satis clarè ex hoc ipso c. *Venerabilem* colligitur, & ex Authenticis instrumentis, cum singulorum Electorum subscriptione, demonstrat Baronius.

Dico III. Persuasio Auctoris de Regimine Principum inter opera S. Thomæ, de

quo videri potest Bellarmin. de scriptor. ecclesiasticis, & aliorum posteriorum apud eundem Bellarminum cit. lib. 3. cap. 3. Azor cit. quæst. 6. ut septem Electorum institutionem ad tempora Ottonis III. & Gregor. V. Papæ referrent, ex malè intellectis verbis Martini Poloni Historici in Ottone III. hausta est: *Licet tres Ottones*, inquit, *per successionem generis regnaverunt, tamen postea fuit institutum, ut per Officiales Imperij Imperator eligeretur, qui sunt septem, videlicet primi tres Cancellarius, &c.* Ecce, quod non dicat Martinus, Ottonis tempore septem Principes Electores institutos fuisse, sed *postea*, videlicet circa sua tempora: Fuit enim Pœnitentiarius Innocentij IV. Papæ, ut refert Bellarmin. lib. 3. de translat. Imperij cap. 1. ex Onuphrio Panuino in addit. ad Platinam. Hanc Cæsaris Baronij sententiam, quam ipse *puram*, & *luculentam perspicuam sententiam* vocat, ideo etiam libentius amplectitur, quia, ut supra dixi, textus huius c. consonat, maximè secundum integram eius lectionem apud Christophorum Geboldum de septem Imperij Electoribus, ex qua apparet, electionem Imperatoris apud Imperij Principes vniuersim, adeoque etiam penes Philippum Sueviz Ducem fuisse.

QVÆSTIO secunda. Quo ordine Electores Principes suffragia sua edicere debent? Respondeo. Eo ordine, qui à Carolo IV. Imperatore in Bulla aurea præscriptus legitur tit. 4. *Omnibus, seu his qui poterunt & voluerunt interesse, inuicem congregatis, Archiepiscopus Moguntinus, & unus alius, Electorum vota singulariter habere inquirere: Primo quidem interrogabit à Treuirensi Episcopo, cui primam vocem competere declaramus, secuti comperimus hætenus competisse: Secundo à Colonienf. Episcopo; Tertio à Rege Bohemiz, qui inter Electores laicos, ex regia dignitatis fastigio, iure & merito obtinet primariam; Quarto, à Comite Palatino Rheni; Quinto à Duce Saxoniz; Sexto, à Marchione Brandeburgensi. Et paulo post: Quo facto, datus*
Primo

Principes consortes ipsum (Moguntinum Archiepiscopum) vice versa requirunt, ut & ipse intentionem suam exprimat, & ipsi aperiatur votum suum.

Verum, quod ad Regem Bohemiam attinet, ab initio institutum fuit, ut ipse non eligeret, sed ut arbitrar seu diremptor adesset, si sex Electores Curiae Principes paribus votis dissentirent, quod non obscure indicat Abbas Stadenfis Albertus, qui ante mortem Friderici II. in Chronico ita scripsit apud Casp. Baronium Anno Christi 996. *Ex gratulatione Principum & consensu eligunt Imperatorem Treuirenfis, Moguntinus, & Colonienfis: Palatinus eligit, quia Dapifer est: Dux Saxonie, quia Mariscalcus. Et Margrauius de Brandeburga, quia Camerarius. Rex Bohemia, qui Pincerna est, non eligit, quia Tentonicus non est: Imò nec Princeps Imperij, aut Curiae Princeps, cum Bohemiam regnum Imperio Romano subiectum non sit, qua de re legi potest Arumæus Saxonicus Iureconsult. in tractatu de Comitibus Imper. ad sex Curiae Principes. Temporis autè progressu introductum fuit, ut etiam Bohemiam Rex eligeret, & quidem ante alios Electores seculares, uti ex verbis cit. Bullæ aureæ apparet, & annotauit Azor tom. 2. lib. 10. cap. 3. q. 4. ex Ioan. Capistrano in tractatu de Papæ & Ecclesiæ auctoritate, p. 2. Potest tamen etiam secundum Bullæ aureæ constitutionem accidere, ut Rex Bohemiam, si videat se à sex electoribus Principibus Curiae in discordia, siue utrimque paribus suffragiis electum esse, aut, ut plenius dicam, si tria pro se vota habeat, suo adiecto suffragio, electionem de se confirmare, iuxta ea quæ supra dicta sunt in c. cum in iure 3. t. hoc tit.*

5. **QVÆSTIO** secunda. Num Imperij Electores ius habeant duntaxat eligendi Regem Romanorum, an verò etiam Imperatorem? Priorem partem quæstionis sequitur Azor tom. 2. lib. 10. cap. 4. q. 1. Chokier tract. de precib. primarijs Imperatoris sect. 1. ver. electo; quia in hoc. c. & supra cit. Clem. Romani, significatur, Principibus cõpetere potestatem eligendi Regem Roma-

norum, postea promouendum in Imperatorem. Sed in contrariam partem habemus textum expressum in c. 2. de sent. & re iudic. in 6. *Illi autem ad quos in eodem Imperio Imperatoris spectat electio, eligant liberè successorem.* Eapropter Paulus V. Pontifex in Bulla Indulti præcur primariarum, Inuictis Imperatorem nostrum Ferdinandum II. vocauit *Romanorum Regem illustrem in Imperatorem electum.* Quare dicendum est, quòd septem Electores cum Regem Romanorum, tum Imperatorem eligant, sed diuersimodè: Nam Rex Romanorum absolute appellari potest post legitimam electionem; non item Imperator, sed cum addito electus: Ex quo patet responsio ad argum. ex hoc c. & supra cit. Clem. desumptum: Etenim electus per vnctionem, consecrationem, & coronationem à Pontifice promouetur, ut ex eo tempore absolute Imperator dici possit, uti rectè annotauit Reiskaurus Castaldus q. 45. & significatur in Bulla aurea tit. 2. prope finem. Sic etiam nec Roman. Pontifex ante coronationem suam annos Pontificatus numerare solet.

QVÆSTIO tertia. Intra quod temporis spatium, si corona Imperij vacet, electio Imperatoris perfici debeat? Respondeo, de hoc ita statutum est in Bulla aurea: *Statuimus, & ordinamus, ut Archiepiscopus Moguntinensis, qui fuerit pro tempore, singulis Principibus coelectoribus suis, ecclesiasticis & secularibus electionem per suos Nuncios patentibus debeat literis intimare. In quibus literis talis dies & terminus exprimat, infra quem eadem litera ad singulos eosdem Principes verisimiliter possint peruenire. Huiusmodi autem litera continebunt, ut à die in literis ipsis expressa, intra tres menses continuos, omnes & singuli Principes Electores Francofurtum ad Moenum se conferant, vel suos Legatos ad eundem terminum atque locum mittant, cum plena & omnimoda potestate &c.*

QVÆSTIO quarta; Ex qua natione, & in quo dignitatis gradu constitutus eligi debeat in Imperatorem? Respondeo & Dico I. Necessè est, ut ex Germanorum gente sit, *Sf 3. qui*

qui in Imperatorem eligitur, prout ex communi docet Castaldus q. 7. n. 7. Azor cit. lib. 10. cap. 3. q. 3. Abb. hic n. 17. argum. huius textus & c. in die 15. d. 5. de consecrat. vbi Gregor. VII. ait, quod *Teutonico concessum est regimen nostrae ecclesiae.* Aduertendum tamen est, hac in re non tam considerari, num in Germania natus sit, qui eligitur, sed potius, num ex Germanorum familia ac gente ortus; Tametsi aliqui, inter quos Castaldus & Azor cit. locis, sufficere existiment, si materno sanguine à Germanis originem trahat: quod tamen extra dubitationem esse non videtur.

Dico II. Nihil siue in iure, siue in Bulla aurea expressum reperitur, in quo dignitatis gradu constitutus esse debeat eligendus Rex Romanorum, vel Imperator, num videl. esse debeat Dux, Marchio aut Comes: Requiritur tamen tantà prædium esse potentia, corporis & animi habitudine, alijsq; qualitatibus, vt absolute idoneus existat ad Imperium administrandum, Ecclesiam & Christi Fidem Catholicam contra inimicos eius defendendum, &c. Et ita ex communi Azor cit. lib. 10. cap. 4. q. 7. Castaldus q. 9.

8 NOTANDVM III. Qui mittitur, vt latam iam sententiam denunciaret, cognitoris siue iudicis personam sustinere non potest, sed merum ministerium, seu executionem exhibet. Ita colligitur ex textu, *vers. Obiecticni.* Idque maximè procedit, si principalis, seu mittens, sententiam antè tulit in causa notoria; adeo vt nullà etiam citatione opus esset, prout de casu huius c. annotauit Abb. hic n. 10.

9 NOTANDVM IV. Ad Roman. Pontificem pertinet, de qualitatibus Imperatoris electi inquirere, eundem, si dignus & idoneus sit, confirmare, seu electionem eius approbare; eundem vngere, consecrare, coronare. Ita hic, & in Clem. Romani, de iureiur. ante medium, *De ipsius (Henrici) fide, probitate, & alijs, quæ in persona Imperatoris sunt merito requirenda, cum pluribus Prelatis, & alijs magna auctoritatis viris, qui eiusdem Henrici mores, conditionem & status plenius noverant, inquisito, eiusque*

persona (cuius etiam nos & Fratres nostri aliqualem prius notitiam habebamus, propter quod facilius transiimus in examinatione huiusmodi) idonea iudicata, ipsam nominauimus, denunciavimus, & declarauimus Regem Romanorum, ipsius approbantes personam, eumque sufficientem & habilem declarantes ad suscipiendam Imperialis celsitudinis dignitatem, ac decernentes vntionem, consecrationem, Imperij, Romani coronam sibi per manus nostras debere concedi.

Circa quæ posteriora verba sciendum, Imperatorem ex antiquo more à Romano Pontifice sacro oleo ungi, non in capite, sed in brachio, vt constat ex c. vn. de le-cra vntione, §. Vnde; atque per manus impositionem deprecatoriam consecrari, sicuti hic indicatur, & videre licet in Pontifici Romano. Insuper Imperator consecratur coronam auream ab eodem Pontifice accipit, vt habetur in eod. Pontifici, tit. de triplici Imperatoris corona, & in Gl. cit. Clem. Romani ver. vestigijs. Quod si verò accidat Pontificem Romæ abesse, tum ab alio Cardinale Episcopo in Vrbe ungi, consecrari, & coronari potest ex Pontificia commissione; vel extra Vrbe ab ipsomet Pontifice. Quo modo Carolus V. Imperator à Clemente VII. Bononiæ coronatus fuit Anno Christi M.D.XXX. die 24. Februarij. Sed post hunc Imperatorem nemo alius inunctus & coronatus fuit. Videri potest Castaldus q. 18. & seqq. & q. 33. Azor cit. lib. 10. cap. 5.

QVÆSTIO prima, si in examinatione, seu inquisitione de electo reperitur, Electores indignum aut incapacem scienter e-legisse, vtrum pro ea vice privati censeri debeant; ita vt electio ad Roman. Pontificem deuoluatur? Aliqui affirmant, inter quos Abb. hic n. 20. Azor cit. lib. 10. cap. 4. q. 5. Sed oppositum verisimilius est, quod etiam Castaldus inclinat q. 15. Propterea quod hæc priuationis pœna in casu electionis Imperatoris, nullibi expressa sit; sed tantum de electionibus ecclesiasticorum; cum in cunctis 7. hoc tit. & alijs iuribus; exinde

exinde autem in materia postali extensio fieri non debet ad alios casus & personas. Quamobrem præstat, ut dicamus, si Electores personam indignam elegerint, iubendos esse aliam, quæ idonea sit, eligere; quod si nolint, aut per negligentiam diu cunctentur, cum demum ad Roman. Pontificem pertinebit Imperio supremum Principem Ecclesie defensorem ac patronum providere, argum. huius c. §. Numquid enim.

11. Cæterum id fateri debemus, si Electorum aliqui, quamvis numero plures, personam indignam eligant, v.g. hæreticum, quod aliorum suffragia prævalere debent, eorumque electio de persona digna approbari, sicut bene docet Azor cit. cap. 4. q. 5. §. Si quæras, & colligitur ex hoc ipso c. quando Pontifex plures causas enumerans §. Obiectioni, cur Ottonis electionem approbandam esse docent, imprimis affert *merita electorum*, quia persona Philippi erant indigna, persona autem Ottonis idonea. Ratio dari debet: Nam si aliqui personam indignam scienter & sponte eligant, perinde censeri debet, ac si eligere nolint; cum paria sint actum non exercere & inualidum exercere: Constat autem, nulli quis, cui eligendi ius competit, eligere non potestatem omnem apud alios residere, ut docui etiam supra.

12. *QVÆSTIO SECUNDA*, Si in Imperatorem eligatur excommunicatus, num electio ipso iure irrita sit? Negat P. Suarez de censur. disp. 16. sect. 2. electionem excommunicati in Imperatorem, aut Iudicem seculari ipso iure irritam esse; sed à Superiore, videl. in casu nostro à Pontifice, irritandam ait. Quia licet iura canonica electionem excommunicati ad dignitatem, officium, aut beneficium ecclesiasticum, irritam pronuncient, ut apparet ex c. postulasti 7. de cler. excomm. ministrante; non tamen inde extensua argumentatio fieri debet ad dignitates & officia secularia: Partim, quia excommunicatus potiore iure prohibetur à spiritualibus officijs & functionibus, partim quia Pontifex & ecclesiastici Prælati plus iuris habent erga dignitates & officia ecclesiastica, ut ab ijs excommunicatos prohibeant, quam erga se-

cularia. Sed Gl. hic ver. electus communiter recepta, contrarium rectius docere videtur; cum sit regula canonica, ex cap. vlt. de cler. excomm. ministr. quod nemo assumi potest ad officium, cuius exercitium ipso iure ipsi prohibitum est: Excommunicato autem prohibitum est omne exercitium iurisdictionis, etiam in foro externo seculari, iuxta ea quæ docui lib. 1. Theol. moral. tr. 5. p. 2. cap. 2. n. 13. Ergo &c. Est tamen hæc doctrina intelligenda iuxta ea, quæ supra docui in c. cum in cunctis 7. hoc tit. irritam esse eiusmodi electionem in ordine ad forum externum, ita ut reprobati ac rescindi possint, perinde ac si ab initio penitus irrita fuisset.

NOTANDUM V. In discordia, id est, si Imperij Electores, secundum maiora suffragia, in eandem personam non conveniant, post admonitionem, atque competentis interpositi temporis expectationem, Rom. Pontifex litem dirimere, & alteri electo gratificari, eumque confirmare potest. Ita expressè Innoc. III. huius c. auctor, rationem assignans, quia Sedes Apostolica advocato & defensore diu carere non debet: idque tradunt Gl. & DD. ibi ver. favere. Azor cit. lib. 10. cap. 4. q. 10. Qui bene etiam admonet q. 2. & sumitur ex hoc c. vers. *Quamvis plures ex illis*, & habetur expressè in Aurea Bulla tit. 1. §. 1. & tit. 3. §. Postquam autem, sufficere in electione Imperatoris eam concordiam, quod plures Electores, videl. saltem quatuor, si omnes septem per se vel per Legatos, in eandem personam idoneam consentiant: Quia quod maior pars Collegij decernit, id veluti à toto Collegio procedere videtur, l. quod maior, 19. ff. Ad Municipalem.

QVÆSTIO PRIMA, Si duo in discordia electi sint Imperatores, utrum vterque, dum his composita sit, Imperium administrare possit? Inprimis suppono in hac quæstione, communem esse Canonistarum sententiam, prout testatur Iniola hic n. 6. Abb. n. 26. Castaldus de Imperat. q. 46. n. 6. Martinus de Corazijs tract. de Principibus. q. 25. Joanni Seluà de benef. p. 2. q. 15. n. 17. Azor tom. 2. lib. 10.

lib. 10. cap. 6. q. 2. Quòd Roman. Imperator, cum primùm à maiore parte electus est, iura imperij administrare possit; quod & Bulla aurea confirmat, tit. 2. §. Et quia, ubi Carolus IV. Imperator de antiqua, ut ipse ait, approbata, & laudabili consuetudine decernit, ut, qui in Regem Romanorum electus est, peracta statim electione, priusquam in causis alijs, siue negotijs virtute sacri Imperij administraret, vniuersis & singulis Principibus Electoribus, ecclesiasticis & secularibus, qui propinquiora Sacri Imperij membra esse noscuntur, omnia ipsorum priuilegia, literas, iura, libertates, concessionis &c. absque dilatione, confirmare & approbare debeat. Additur verò, id sub nomine Regis faciendum, postea, cum coronatus fuerit, eadem sub titulo Imperiali innouaturus, iuxta ea quæ supra dixi in hoc c. not. 2. q. 2. in fine.

Hoc supposito, ad proposita supra quæst. plerique affirmatiuè respondent, apud Castaldum q. 70. Azor cit. lib. 10. cap. 6. q. 2. §. Insuper, post Gl. in cit. Clem. Romani, §. Porro, ver. Reges. Et ait Azor cit. loco, id accidere posse, si tantùm sex Electores sint; (quia vnus nec per se, nec per nuncios accessit, aut iterum recessit) atque duos paribus iustitiam eligant; hoc in casu vtrumque Imperium administrare posse. Verùm existimo, rectè quidem dici, de facto ita nonnunquam accidisse, vt duo in discordia electi administrarent, tolerante Romano Pontifice, & Proceribus Imperij, cum impedire statim non possent; Attamen spectatò communi iure, ipsiq; aureæ Bullæ constitutionibus, id fieri non debet; cum eo modo electis in discordia ius nullum competat. De iure communi constat, quòd ad electionem legitimam maior pars Curie, siue Collegij requiri solet; In aurea autem Bulla ita legitur tit. 1. *Præfatio per Electores, seu Nuncios iuramento* (de idonea persona, absque illicita pactione eligenda) *ad electionem procedent, nec ex tunc de ciuitate Francofurti separentur, nisi prius maior pars ipsorum temporale Caput mundi elegerit, seu populo Christiano, Regem videl. Romanorum in Cæsarem promouendum. Quod si facere di-*

stulerint intra xxx. dies à die præfati iuramenti numerandos, ex tunc transfactis eisdem triginta diebus, amodo pariter mandauerint, & aquam bibant, & nullatenus ciuitate exeant antedicta, nisi prius per ipsos, vel maiorem partem ipsorum, Rector, seu temporale Caput fidelium, electum fuerit.

QVÆSTIO secunda, priori annexa. Ad quem Imperio Roman. vacante, administratio eius pertineat? Respondeo, In aurea Bulla ita decretum esse; Quòd vacante Imperio, Illustr. Comes Palatinus Rheni, loco Romanorum Regis, in partibus Rheni, & Suenia, & in iure Franconico, rariis Principatibus, seu Comitatus Palatini, priuilegijs, esse debet prouisor Imperij, cum potestate iudicia exercendi, ad beneficia ecclesiastica præsentandi, recolligendi redditus, inuestiendi de feudis, iuramenta fidelitatis nomine Sacri Imperij, recipiendi, quæ tantum per Regem Romanorum postea electum suo tempore omnia innouari, & de nouo iuramenta præstari debebunt; Feudis Principum duntaxat exceptis, & illis, quæ Saksiam vulgariter appellantur, quorum inuestituram & collationem soli Imperatori, vel Regi Romanorum specialiter reseruamus. Ipsi tamen Comes Palatinus omne genus alienationis, seu obligationis rerum Imperialium, expressè sibi n. uerit interdictum. Et eodem iure prouisionis Illustr. Ducem Saxonie, S. R. I. Archimarscallum frui volumus in his locis, ubi Saxonica iura seruantur, sub omnibus modis & conditionibus, sicut prius est expressum.

NOTANDUM V. Imperatoris Romani institutio ad eum finem propriè refertur, ut sit patronus ac defensor veræ Catholicæ Fidei, & Ecclesiæ Christi, ac Sedis Apostolicæ Romanæ, ad hæreticos, aliosque impios hostes domandos, & alia præstanda, quæ ad iustum patrocinium ac defensionem spectare possunt. Ad quam ipsam defensionem, armis & potentia sua, quatenus potest, exhibendam, Romanus Rex seu Imperator in electione sui, Electoribus septem iuramentum edere solet, vt proinde ex officio obligatus existat. Et hæc ipsa est summa dignitas

tas, & prerogativa Imperatoris Romani, quod sit Ecclesie vniuersalis constitutus Aduocatus, & patronus. Hac enim de causa dixit Gregor. VII. Papa, relatus in c. in die 15. d. 5. de consecr. quod Teuthonicis concessum sit Romanae Ecclesiae regimen, videlicet quoad ius supremæ aduocatiæ. Plura de hoc legi possunt in libro Compositi. Pacis q. 83. §. 1. edit. 2. Videri etiam potest P. Lud. Molina tract. 2. de iust. disp. 24.

17 NOTANDVM VI. Si quis ab excommunicatione, vel alia censura absolutionem petit, eo ipso se eam ligatum fuisse fatetur. Ita Innoc. Papa III. in hoc c. ibi, *quod postmodum recognouit*. Excipe, nisi aliquis exprimat, vel ex coniecturis colligi possit, absolutionem petitam fuisse duntaxat ad cautelam, siue securitatis maioris causa; quia, vt dici solet, abundans cautela non nocet, l. testamentum 17. jun. Gl. ver. cautela, C. de testam.

18 NOTANDVM VII. Si quaestio oriatur de iuramenti valore, atque obligatione, eius examinatio atque decisio ad Praelatos ecclesiasticos, maxime Rom. Pontificem spectat. Ita colligitur ex textu huius c. & indicat Gl. hic ver. venire, tradit Anton. n. 25. Abb. n. 24. & idem Abb. in c. cum contingat n. 15. de iureiur. atque docui in Th. morali lib. 4. tract. 9. c. 2. n. 9. §. De crimine. Poterat autem in casu huius c. dubium esse de obligatione iuramenti; Cum enim electio Imperatoris non esset posita in arbitrio Philippi, sed ex Principum Imperij libera voluntate penderet, non poterat ille iuramento se obligare ad promouendum Fridericum, filium Henrici: Praeterea, iuramentum istud illicitum videbatur ex parte exigentis Henrici Imperatoris: Cum enim nullum ius successione filio vindicare potuerit, non recte eligendi libertatem restrinxit: Vt proinde dubitari non immerito potuerit, num per iuramentum libertas Philippi, quam & ipse in eligendo habuit, imminuta censerit debuerit. Caeterum haec non ostendunt, Philippum ex iuramento obligationem nullam contraxisse: sed quod eius relaxationem facilius impetrasset. Nam in primis nihil obstat, quod

minus id, quod ex alieno arbitrio pender, alteri per iuramentum promittatur: tum verò sensus est, quod iurans, quantum in ipso est, operam dare velit, vt id fiat quod promittitur, videl. vt Henrici filius ad Imperium promoueatur: dummodo idoneus sit, & sine publico aliquo damno, alteriusue praedicio, promoueri possit. Deinde, nihil obstat, iuramentum ex parte exigentis illicitum esse: nam nihilominus seruari id debet, si absque spiritualis salutis dispendio, hoc est, absque peccato seruari possit, c. 1. c. debitores 6. c. si verò 8. c. cum contingat 28. de iureiur. Idque Innoc. huius c. auctor exemplo Israelitarum ostendit, dum Iosue Gabaonitis iuramentum praestitum, quamuis non sine dolo eorum extortum, ob diuini Numinis reuerentiam seruauit. Videri hic potest Innoc. Commentator n. 5. Imola n. 19. & quae docui Theol. moral. lib. 4. tr. 3. cap. 7. Denique Philippus, vi iuramenti sui, obligatus fuisse videtur, vt suffragium electionis Friderico daret, si non ex vi pacti, siue ex iustitia, quod talia pacta ambitioni inferuentia reprobata sint; saltem ex virtute Religionis; posito, quod Fridericus idoneus esset, & eius electio Imperio Romano utilis. Ex his autem cognoscitur, rem ita comparatam fuisse, vt recte dixerit Innoc. prius Sedem Apostolicam consulendam fuisse, quam vt Philippus propria temeritate contra iuramentum suum ageret, quando Imperium Rom. ambitionis vitio ipsemet vsurpare praesumpsit.

NOTANDVM VIII. Non expedit, vt in libera electione Regis aut Imperatoris, ex eadem familia longissimo tempore aliquis eligatur, *Quia videretur regnum non ex electione, sed ex concessione pendere; Et id in praedictum aliorum Principum redundaret*, ait hoc in loco Innoc. III. Papa. Verum interdum iusta & Reipubl. utilis causa esse potest, perpetuandae huiusmodi electionis, si videlicet alicuius familiae merita ita exigant, aut si alij non reperiantur ita potentes, Imperio siue regno defendendo idonei: Incommoda autem ea, quae obijciuntur, tolli possunt per protestationem, quam facere debet electus, quod filijs & agnatis suis nullam vnquam

ius ad exigendum Imperium, aut dignitatem regiam acquisitum esse, pretendere velit, aut possit.

- 20 NOTANDVM IX. Iuramentum alicui præstitum tacitas in se conditiones continet; quarum vna est, *saluo iure & auctoritate Superioris*; Item, *si res in eodem statu permaneat*; prout docui in Theol. morali lib. 4. tract. 3. cap. 9. & sumitur ex hoc c. in fine, iun. Gl. & DD. ver. obseruari, vbi Imola n. 14. Sanchez lib. 3. moral. cap. 13. n. 9. Cùm enim à Thuringiæ Duce, aliisque quibusdam Principibus, Philippo, tanquam Imperatori electo, fidelitatis iuramentum præstitum fuerit, consequens est, vt, si eius electio à Romano Pontifice legitime reprobata & cassata sit, iuramenti eius obligatio per se cesset; eò quòd corruerit fundamentum, seu ratio fundandi obligationem iuramenti.

CAPITVLVM XXXV.

Coram.

PARAPHRASIS.

Cùm in quadam ecclesia duæ celebratæ essent electiones in discordia, mandauit Pontifex Innoc. III. Cardinali tit. S. Pudenzianæ, vt de earum valore cognosceret, & si vtramque cassandam esse iudicaret, Canonicis omnibus, qui in prouincia sunt, conuocatis aliam fieri electionem curaret; eamque, si à maiore & saniore eorum parte fuerit celebrata, per censuram ecclesiasticam firmiter obseruari faceret.

SUMMARIVM.

1. Ad electionem omnes, qui ius suffragij habent, vocari debent per literas, aut nuncium, & quidem de iure communi, non habita ratione, num in prouincia, vel extra eam sint; sed solum an locorum distantia, aliis circumstantiis consideratis, commode venire possint.
2. In dubio, an quis commode vocari potuisset & debuisset, iudex est Superior, cuius est electionem confirmare.

3. In qua ipsa re maximè, vti & in uocatione ad alios tractatus, v. g. rei ecclesiasticæ alienationem cuiusque ecclesiæ consuetudo spectanda, & sequenda est.

NOTANDVM Vn. Ad electionem omnes qui ius suffragij habent, vocari debent per literas, aut nuncium, prout declarauit supra.

Porro ex eo, quòd in textu dicitur, omnes qui in prouincia fuerint, conuocandos esse, collegerunt aliqui, omnes Canonicos, seu ius suffragij habentes, qui in eadem prouincia (siue Archiepiscopatu, vti explicat Capella Tholos. q. 42.) existunt, vocandos esse ad electionem; eos autem qui extra prouinciam sunt, non esse vocandos, arg. huius textus; Cuius rei ratio asserri potest; quia in prouincia existentes quodammodo pro presentibus habentur, qui autem extra prouinciam, pro absentibus, l. vii. C. de præscript. longi tempor. Sed respondeo cum Gl. hic ver. in prouincia, Innoc. Ioan. Andr. Anton. & Abate, & dico I. Spectato communi iure, omnes absentes ad electionem vocandi sunt, nõ habita ratione, num in prouincia, vel extra prouinciam existant; sed solum an locorum distantia, aliisque consideratis circumstantiis, secundum boni viri arbitrium commode vocari possint; iuxta c. eum inter 18. vbi id docui, c. quod sicut 28. c. bonæ 36. c. quia propter 42. hoc tit. Atque ad eum Superiorem, cuius est electionem confirmare, pertinet postea iudicare, num aliquis absentium, qui vocatus non fuit, commode vocari potuisset, ac debuisset, si is de contemptu suo agat, vti colligitur ex c. vii. hoc tit. in 6. & tradit hinc Abb. n. 3.

Dico II. In hac ipsa re quàm maximè, spectanda est cuiusque ecclesiæ consuetudo, eaque sequenda; Idque siue consuetudo sit, vt nemo vocetur ex ijs, qui absentes sunt à loco, vbi electio fieri debet, argum. c. eum in ecclesiis, 33. vbi id Gl. annotauit, ver. si commode, de præb. in 6. Quia notum est, quòd per consuetudinem ius eligendi sicuti acquiritur potest, iuxta c. 3. de causa possess. & propriet. ita etiam restringi, vel omnino amitti;